

LT

LT

LT

EUROPOS BENDRIJŲ KOMISIJA

Briuselis, 2008.6.3
KOM(2008) 334 galutinis

**KOMISIJOS KOMUNIKATAS EUROPOS PARLAMENTUI, TARYBAI, EUROPOS
EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI IR REGIONŲ
KOMITETUI**

Galutinis programos eTEN vertinimas

(pateikta Komisijos)

KOMISIJOS KOMUNIKATAS EUROPOS PARLAMENTUI, TARYBAI, EUROPOS EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI IR REGIONŲ KOMITETUI

Galutinis programos eTEN vertinimas

(Tekstas svarbus EEE)

1. ĮVADAS

Šiame komunikate pateikiamas galutinis programos eTEN įvertinimas, apimantis laikotarpį nuo jos perorientavimo 2002 m. iki programos pabaigos 2006 m. gruodžio mėn. Juo atsižvelgiama į reikalavimą, nurodytą programai taikomo finansinio reglamento 19 straipsnyje.

2. BENDROJI INFORMACIJA

eTEN pagrindas – TEN iniciatyva¹, kurios tikslas buvo sukurti transeuropinius tinklus transporto, telekomunikacijų ir energetikos srityse. Europos transporto, telekomunikacijų ir energetikos infrastruktūros plėtra yra plataus užmojo tikslas², nurodytas Sutartyje ir Ekonomikos augimo ir darbo vietų kūrimo gairėse³.

eTEN tikslas buvo prisidėti prie informacinės visuomenės plėtros, skatinant augimą, užimtumą, socialinę sanglaudą ir galimybes visiems dalyvauti žiniomis paremtoje ekonomikoje. Pagrindinės programos temos buvo e. vyriausybė (*eGovernment*), e. administravimas (*eAdministration*), e. sveikata (*eHealth*), e. įtrauktis (*eInclusion*) ir e. mokymasis (*eLearning*). Vėliau buvo įtraukta šešta tema, kurioje ypatingas dėmesys skiriamas mažosioms ir vidutinėms įmonėms.

Iki 2005 m. visų TEN programų finansavimo teisinis pagrindas (toliau – „finansinis reglamentas“) buvo bendras⁴; pagal jį buvo galima suteikti daugiausiai 10 % visų investicinių sąnaudų⁵ dotaciją. Laikantis šio apribojimo pagal eTEN buvo iki 50 % finansuojami galimybių ir vertinimo studijų projektai⁶ ir iki 10 % su paslaugų

¹ Transeuropinių tinklų (TEN) iniciatyva grindžiama Europos bendrijos steigimo sutarties 154, 155 ir 156 straipsniais, kuriuose iškeltas tikslas sukurti transeuropinius tinklus transporto, telekomunikacijų ir energetikos srityse.

² COM(2007) 0135. Komisijos komunikatas „Transeuropiniai tinklai: integruoto požiūrio link“ {SEC(2007) 374}.

³ Ekonomikos augimo ir darbo vietų kūrimo gairės (2005–2008 m.) Nr. 9, 10, 11 ir 16.

⁴ 1995 m. rugsėjo 18 d. Tarybos reglamentas (EEB) Nr. 2236/95, nustatantis bendrąsias taisykles dėl Bendrijos finansinės pagalbos teikimo transeuropinių tinklų srityje (OL L 282, 1995 11 24, p. 16), su pakeitimais, padarytais 1999 m. liepos 19 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (EB) Nr. 1655/1999, ir su paskutiniais pakeitimais, padarytais 2005 m. liepos 6 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (EB) Nr. 1159/2005.

⁵ Tarybos reglamento (EB) Nr. 2236/95 5 straipsnis.

⁶ Reglamento Nr. 2236/95 4 straipsnio 1 dalies a punktas su paskutiniais pakeitimais, padarytais Reglamentu (EB) Nr. 1159/2005.

diegimu susiję projektai. eTEN finansavimo teisinis pagrindas 2005 m. buvo persvarstytas⁷, siekiant diegimo projektus leisti finansuoti iki 30 % visų investicinių sąnaudų dydžio.

Pagal Sutarties reikalavimus buvo parengtos gairės, apimančios tikslus, prioritetus bei bendras numatytų priemonių kryptis ir kuriose nustatyti bendros svarbos projektai⁸ (toliau – gairės). 2002 m. gairės buvo pakeistos, siekiant programą labiau suderinti su Bendrijos politika, o ypač – su strategija i2010. Kartu programos pavadinimas iš *TEN Telecom* buvo pakeistas į eTEN.

TEN finansinio reglamento 19 straipsnyje reikalaujama, kad Komisija Europos Parlamentui ir Tarybai pateiktų išsamią patirties, įgytos taikant finansiniame reglamente numatytus Bendrijos pagalbos skyrimo mechanizmus, ypač 4 straipsnyje nustatytus mechanizmus ir nuostatas, ataskaitą. Šis dokumentas ir yra ši ataskaita.

Programa eTEN buvo įgyvendinama vykdant bendro finansavimo projektus, atrinktus pagal viešus kvietimus teikti paraiškas. Pagal viešus kvietimus teikti paraiškas buvo parengti iš viso 149 bendrai finansuojami projektai, kurių visas finansavimas buvo šiek tiek didesnis už 177 mln. EUR. 2003 ir 2004 m. programų projektai jau įgyvendinti, o 2005 ir 2006 m. projektai tebėra įgyvendinami. Visi projektai turėtų būti baigti iki 2009 m. pabaigos.

Laikotarpio vidurio vertinimas buvo baigtas 2005 m.⁹, jis apėmė iki 2002 m. pabaigos vykdytų programų projektų rezultatus ir pradinius 2002 m. pradėtos įgyvendinti programos eTEN rezultatus.

3. VERTINIMO EIGA

Atliekant vertinimą, buvo įvertinti tokie aspektai: programos tikslų, prioritetų ir įgyvendinimo priemonių tinkamumas, programos efektyvumas ir poveikis, jos veiksmingumas ir ekonominis efektyvumas, naudingumas bei tvarumas ir priežastinis išteklių, veiklos ir numatomo poveikio ryšys (intervencijos logika).

Šį vertinimą 2007 m. atliko grupė profesionalių vertintojų iš bendrovės¹⁰, iš kurios buvo užsakytas šis vertinimas. Atlikę nuodugnų esamų duomenų, kuriuos sudarė stebėsenos ir vertinimo medžiaga, programos dokumentai bei rezultatai, tyrimą, jie pateikė aiškų vertinimą. Be to, vertintojai patikslino duomenų bazę pasikalbėdami su pagrindinių suinteresuotųjų šalių atstovais. Laikydamosi reglamento dėl šios programos, šiame komunikate Komisija skelbia vertinimo rezultatus.

⁷ 2005 m. liepos 6 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1159/2005.

⁸ 2002 m. liepos 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos sprendimas Nr. 1376/2002/EB, iš dalies keičiantis Sprendimą Nr. 1336/97/EB dėl gairių transeuropinių telekomunikacijų tinklų srityje (OL L 200, 2002 7 30, p. 1).

⁹ COM(2005) 354 galutinis, 2005 m. rugpjūčio 1 d.

¹⁰ *RAND Europe*, su kuria sutartis sudaryta po Informacinės visuomenės generalinio direktorato 2006 m. rudenį surengto riboto konkurso.

4. VERTINIMO REZULTATAI

Šio komunikato 1 priede pateikiamos visos vertintojų ataskaitoje nurodytos išvados.

Komisija palankiai vertina vertinimo ataskaitą ir jos išvadas, kuriomis patvirtinamas ir programos valdymo veiksmingumas, ir jos naudingumas.

Priešingai negu teigiama vertinimo ataskaitos išvadose Komisija yra įsitikinusi, kad jau sukurta tam tikra programos eTEN ir Europos sanglaudos fondo sinergija. Naujųjų valstybių narių subjektai labai sėkmingai dalyvavo programoje eTEN. Jų finansinis indėlis buvo 5 %, o jų gautas projektų finansavimas sudarė apie 11 %. Konkrečiai su projektų rezultatais susijusi patirtis yra tvirtas pagrindas tolimesniam paslaugų diegimui, ir yra žinoma, kad kai kurie subjektai jau paprašė Europos sanglaudos fondo paremti tolesnį paslaugų diegimą. Kai dauguma projektų bus baigti, bus galima tikėtis tolesnės sinergijos. Ataskaitą šiuo klausimu Komisija įtrauks į 2009 m. KIP IRT politikos rėmimo programos laikotarpio vidurio ataskaitą.

Komisija taip pat pripažįsta tam tikrus profesionalių vertintojų atskleistus trūkumus, ypač dėl trukmės nuo kvietimo teikti paraiškas pabaigos iki sutarties sudarymo ir per ilgų projektų terminų. Tačiau ji pažymi, kad šie trūkumai turėjo nedidelio poveikio bendram programos įgyvendinimui: Komisija jau inicijavo naujas tarnybas, kurios ateityje tokią delną sumažins.

Komisija palankiai vertina programos struktūros, programos valdymo veiksmingumo ir programos potencialo duoti ilgalaikių rezultatų, daryti teigiamą poveikį ir suteikti realios pridėtinės vertės mobilizuojant visas funkcijas, būtinas siekiant sėkmingai diegti IRT ir skatinti struktūrinius pokyčius, teigiamą vertinimą. Šie rezultatai taip pat rodo, kad galima tikėtis, jog Konkurencingumo ir inovacijų pagrindų programos (KIP) IRT politikos rėmimo programa bus grindžiama eTEN rezultatais.

Komisija mano, kad tokio unikalaus finansavimo mechanizmų derinio įgyvendinimas visiems dalyvaujantiems subjektams buvo ypatingas uždavinys, ir palankiai vertina tai, kad vertintojai pripažino pastangas, dėl kurių vėlesniuose etapuose programa buvo gerokai patobulinta.

5. KOMISIJOS IŠVADOS

Komisija mano, kad ataskaita yra labai teigiama, patvirtinanti programos valdymo veiksmingumą ir jos naudingumą. Buvo nustatyti keli trūkumai, bet jie turėjo tik nedidelio poveikio bendram programos įgyvendinimui.

Tiesioginis poveikis yra suinteresuotųjų šalių iš naujųjų valstybių narių, MVĮ ir viešųjų įstaigų dalyvavimas, dėl kurio remiamas tolesnis projektų rezultatų diegimas ir įsisavinimas europiniu lygmeniu, ir gera pagal eTEN finansuojamų tipų paslaugų rinkų konkurencinė būklė. Remiantis dabartiniais rezultatais galima pagrįstai tikėtis, kad programa padarys stiprų bendrą poveikį, skatindama naujas veiklos sritis ir nurodydama būdus, kuriais IRT gali paremti veiksmingą politiką, susijusią su inovacijomis, Lisabonos darbotvarke ir i2010 tikslais. Remiantis rezultatais galima tikėtis, jog tolesnė programa – KIP IRT politikos rėmimo programa – bus praktiškai grindžiama eTEN rezultatais.

2009 m. vertintojai ir Komisija toliau dirbs siekdami nustatyti programos eTEN vėlesnių metų projektų poveikį. Šio darbo ataskaitą Komisija įtrauks į KIP IRT politikos rėmimo programos laikotarpio vidurio vertinimą.

1 PRIEDAS. Vertintojo atskaitoje nurodytos pagrindinės išvados

RAND Europe atliko galutinį programos eTEN vertinimą. Tokio pavadinimo programa buvo baigta 2006 m. pabaigoje, tačiau kai kurie vėlesniais jos įgyvendinimo etapais pradėti projektai tebeįgyvendinami. Pagrindinės vertinimo išvados nurodytos toliau.

Bendra programos sėkmė

eTEN buvo gerai vykdoma ir galutiniuose etapuose buvo sėkminga programa, kuri padėjo siekti bendrųjų tikslų. Tačiau šią išvadą galima vertinti dvejopai. Ši sėkmė nebuvo pasiekta be sunkumų, ypač ankstyvaisiais programos įgyvendinimo metais. Be to, neįmanoma kiekybiškai apskaičiuoti sėkmės – iš dalies dėl to, kad jos poveikis dar nėra visiškai matomas, iš dalies dėl to, kad jos bendrieji tikslai buvo suformuluoti kokybinėmis sąvokomis nenurodant konkrečių išmatuojamų sėkmės kriterijų.

Programos įgyvendinimo mechanizmai

Išskyrus skiriamą pagalbą, nebuvo naudojamosi jokiais kitais finansavimo mechanizmais: atsižvelgiant į nedidelį projektų dydį tai nenuostabu, ir mes nemanome, kad tai turėjo didelio poveikio programos efektyvumui. Ryšys su Europos regioninės plėtros fondais ir Europos socialiniu fondu buvo silpnas, nepaisant jo galimos aiškios naudos.

Iš pradžių tinkamumo rinkai patvirtinimo (TRP) projektų mechanizmas buvo naudojamas pernelyg daug (iš dalies dėl naudingesnių finansinių procedūrų jos dalyviams), tačiau tai buvo ištaisyta vėlesniuose programos etapuose. Daug iki programos perorientavimo pradėtų TRP projektų jokio diegimo nepaskatino; ši padėtis taip pat pagerėjo vėlesniuose programos etapuose.

Pradinio diegimo (PD) projektų mechanizmas atsirado vėliau, tačiau veikė gerai – ypač po gerokai suvėlinto bendros paramos 30 % viršutinės ribos, kaip visų sąnaudų dalies, įgyvendinimo. Kai kurie iš perspektyvių diegimo procesų jau vyksta, įskaitant kelis, pagrįstus ankstesniais TRP projektais.

Finansavimo sutartys nebuvo pakankamai lanksčios. Dėl to peržiūrint projektus nebuvo galima jų pakankamai nukreipti arba leisti būtinų pokyčių projektų įgyvendinimo metu. Per pokalbius kai kurie projektų vadovai pareiškė jautę, jog realių būdų pakeisti šią padėtį jie neturėjo net tada, kai problema buvo pripažinta.

Programos valdymo veiksmingumas

Nuo 2003 m. neiškilo didelių valdymo problemų, o valdymo procesų standartai sąžiningumo, atvirumo bei skaidrumo ir kasdieninio valdymo veiksmingumo požiūriu buvo puikūs.

Su darbo programomis ir konkursais, jų pridedamais dokumentais ir pasiūlymų priėmimu bei vertinimu susijusios veiklos procedūros įgyvendinant programą nuolat gerėjo. Didelės pradžioje buvusios problemos (ypač dėl pasiūlymų vertinimo) buvo išspręstos ir šie mechanizmai tapo patenkinami, o programos pabaigoje – puikūs.

Tikslų nustatymas ir jų įtraukimas sudarant darbo programą buvo aiškūs ir tinkami: neradome priežasčių kritikuoti tikslų raidos ir manome, kad toks gebėjimas reaguoti į programos išorės rinkos (ir politikos) aplinkos pokyčius yra labai teigiamas bruožas.

Procesas, kurio pabaiga – projektų sutarčių sudarymas (seka, kurią sudaro atranka, duomenų tikrinimas ir derybos dėl sutarčių techninių priedų), truko per ilgai. Ši problema buvo nurodyta jau tarpinio vertinimo ataskaitoje, bet nebuvo išspręsta vėliau. Be to, projektų trukmė buvo ilga, palyginti su privačiojo sektoriaus projektų trukme ir greitai besivystančių sektorių dinamika. Tai ir delsa sudarant sutartis dėl projektų dažnai lėmė labai ilgą pateikimo rinkai laiką, o tai tikriausiai trukdė diegimo sėkmei ir sumažino galimą poveikį.

Veiksmingumas, pasiekimai ir poveikis

Įgyvendinant programą buvo padaryta geroka pažanga įtraukiant suinteresuotąsias šalis iš naujųjų valstybių narių, MVĮ ir viešąsias įstaigas. Jų dalyvavimas labai padeda toliau panaudoti ir įsisavinti projektų rezultatus europiniu lygmeniu ir skatina gerą šių ir susijusių paslaugų rinkų konkurencinę būklę.

Atrodo, kad vėlesnio programos etapo veikla turėtų daryti gerą poveikį atskiruose sektoriuose sukurdamą vertės grandinės bendruomenes (ypač viešajame sektoriuje). Vėlesniuose veiklos etapuose projektuose buvo pabrėžiamas visos vertės grandinės dalyvavimas, įskaitant „nuolatinis partnerius“ ir „nuolatinį pajamų srautą“. Šis požiūris visiškai pasiteisino ir yra svarbi patirtis ateities programoms.

Programos tikslų įgyvendinimas

Mūsų manymu, vėlesniuose programos etapuose buvo gauta tikros papildomos vertės, skatinant ir (arba) rodant struktūrinių pokyčių pavyzdžius bei politikos formavime didžiausią dėmesį skiriant faktiniam panaudojimui. Todėl galima pagrįstai tikėtis, kad programa padarys stiprų bendrą poveikį, skatindama naujas veiklos sritis ir rodydama būdus, kuriais IRT gali paremti veiksmingą politiką, susijusią su inovacijomis, Lisabonos darbotvarke ir i2010 tikslais.

Veiklos tvarumas

Ilgalaikį veiklos tvarumą šiame etape įvertinti sudėtinga. Tačiau visos vertės grandinės dalyvavimas (kuris buvo pabrėžtas vėlesniuose ir produktyvesniuose programos etapuose) ir pateiktas konkretus kai kurių projektų, kurių rezultatai pasitelkus šias vertės grandines buvo plačiau įdiegti, pavyzdys tvirtai nuteikia teigiamoms prognozėms.